

Innst. S. nr. 24.

(1998-99)

Innstilling fra næringskomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Ansgar Gabrielsen, Oddvard Nilsen og Ivar Kristiansen om endringer i konsesjonsloven og andre berørte lover.

Dokument nr. 8:113 (1997-98).

Til Stortinget.

Sammendrag

Stortinget har 3. juni 1998 fått oversendt følgende forslag fra stortingsrepresentantene Ansgar Gabrielsen, Oddvard Nilsen og Ivar Kristiansen:

«Stortinget ber Regjeringen fremme forslag til endringer i konsesjonsloven og andre berørte lover i tråd med følgende forutsetninger:

- Konsesjonslovens formålsparagraf utvides og inkluderer at loven skal tilgodese «at flest mulig gis adgang til å skaffe seg fast eiendom».
- Statens forkjøpsrett avskaffes.
- Statens rett til å fastsette pris ved eiendomsoverdragelser avskaffes.
- Det presiseres i loven at vilkår som settes for konsesjon skal ligge innenfor de formål loven skal fremme.
- Nedre konsesjonsgrense heves til 50 mål.»

Forslagsstillerne viser til at Stortinget våren 1974 vedtok en ny lov om konsesjon og forkjøpsrett for det offentlige ved erverv av fast landbrukseiendom - konsesjonsloven. Loven regulerer og kontrollerer omsetningen av fast eiendom. Forslagsstillerne hevder at loven er et av de sterkeste inngrep i den private eiendomsrett som det offentlige har foretatt. Loven stiller krav til konsesjon for erverv av landbrukseiendom over fem dekar.

Gjennom forkjøpsinstituttet kan staten dele opp gårdsbruk som tilleggsjord til nabogårdene. Hensikten er å styrke ressursgrunnlaget og økonomien på gjenværende bruk. I tillegg til å undergrave den private eiendomsrett har statens forkjøpsrett ifølge forslagsstillerne åpenbart vært til skade for bosetting i distriktene.

Det vises til at landbruksmyndighetene i kraft av konsesjonsloven kan fastsette prisen ved omsetning av landbrukseiendommer. Dersom kjøper og selger av en landbrukseiendom blir enige om en pris som etter landbruksmyndighetenes syn er for høy, kan salget kreves omgjort til en lavere pris. Myndighetenes prisfastsettingspolitikk gir dermed kunstig lave priser på landbrukseiendommer. Siden man ved et eventuelt salg får lite eller ingenting igjen av investert kapital, uteblir ofte investeringene i landbruket, etter forslagsstillerne mening. Prisreguleringen fører videre til både lavere rekruttering og lavere omsetning av landbrukseiendommer enn det som ellers hadde vært tilfelle.

Forslagsstillerne mener at konsesjonsgrensen på fem dekar i dag er overmoden for revisjon.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Mimmi Bæivi, Bjarne Håkon Hanssen, Kjell Opseth, Torstein Rudihaugen, Oddbjørg Ausdal Starrfelt og Rita Tveiten, fra Fremskrittspartiet, Øystein Hedstrøm og Terje Knudsen, fra Kristelig Folkeparti, Modulf Aukan og Anita Apelthun Sæle, fra Høyre, Ansgar Gabrielsen og Søren Fredrik Voie, fra Senterpartiet, lederen Odd Roger Enoksen og fra Venstre, Leif Helge Kongshaug, viser til Dokument nr. 8:113 (1997-98).

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og Høyre, viser til flere sentrale punkt i konsesjonsloven som har stor betydning for praktiseringen av en tjenlig landbrukspolitikk og utøvelse av landbruk som basisnæring i distrikts-Norge.

Flertallet mener at en endring av denne loven vil kunne få vide konsekvenser, og at det derfor er viktig først å analysere grundig mulige virkninger av en endring, før man eventuelt vedtar endring/revidering av gjeldende lovverk.

Flertallet er enig med forslagsstillerne i at lovverket kan trenge evaluering - og muligens endring - hvis det viser seg at lovens praktisering har fått negative virkninger for landbruksnæringen og bosettingen i distrikt-Norge.

Med henvisning til det som er sagt ovenfor mener flertallet at dette spørsmålet bør drøftes i en større sammenheng. Flertallet foreslår derfor at forslaget blir vurdert i forbindelse med den bebudede landbruksmeldinga. Flertallet forutsetter at Regjeringen foretar en evaluering av praktiseringen og virkningen av loven i forhold til de landbrukspolitiske mål som er trukket opp i St.prp. nr. 8 (1993-94) om å opprettholde hovedtrekkene i bosettingsmønsteret og sikre levekårene i ulike deler av landet.

På denne bakgrunn fremmes følgende forslag:

«Dokument nr. 8:113 (1997-98) - forslag fra stortingsrepresentantene Ansgar Gabrielsen, Oddvard Nilsen og Ivar Kristiansen om endringer i konsesjonsloven og andre berørte lover - oversendes Regjeringen til vurdering i forbindelse med landbruksmeldinga.»

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet konstaterer at landbrukslovgivningen innebærer et strengt og detaljert lovverk som hindrer effektivisering, strukturendringer og tilpasninger, og som rettfærdiggjør et kostbart byråkrati for myndigheter og organisasjoner. Dette kommer klartest til uttrykk gjennom Lov om konsesjon og om forkjøpsrett for det offentlige ved erverv av fast eiendom av 31. mai nr. 19 1974, og Lov om odelsretten og åsetesretten av 28. juni nr. 58 1974.

Disse medlemmer vil avvikle restriksjoner på jordbruks- og skogbrukseieendommer bl.a. gjennom å oppheve statens forkjøpsrett, samt fjerne nåværende bestemmelser vedrørende bo- og driveplikt. Dette fordi Fremskrittspartiet mener bruksstørrelse og utnyttelse skal avgjøres av tilbud og etterspørsel, dvs. at myndighetene ikke skal ha en bevisst politikk med inngripende reguleringer på dette området.

Disse medlemmer vil hevde at dagens landbrukslovgivning bidrar til å svekke eiendomsretten, redusere den personlige frihet og begrense mulighetene til en fornuftig disponering av tilgjengelige ressurser. Videre er det samfunnsøkonomisk uheldig at konsesjonslovgivningen også skal ha til hensikt å regulere verdifastsettelsen av eiendom fordi det svekker eiendommene som panteobjekter og kan tvinge frem betaling "under bordet".

Disse medlemmer vil peke på det faktum at konsesjonslovgivningen praktiseres forskjellig i de ulike kommuner og fylkeskommuner. Rettssikkerheten mot overgrep fra det offentlige må være lik for all uan-

sett bosted og beliggenhet, og slik vilkårlig behandling som dagens konsesjonslovgivning gir adgang til, må elimineres.

Disse medlemmer vil allikevel hevde at det viktigste er at den enkelte i størst mulig grad skal få anledning til å bestemme over seg selv og sitt liv. Dette innebærer at en praktisk politikk må gå inn for å styrke eiendomsretten.

Disse medlemmer mener forslagene i Dokument nr. 8:13 (1997-98) vil bidra til en utvikling i gunstig retning og vil på denne bakgrunn støtte forslaget om endringer i konsesjonsloven i tråd med dette.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at konsesjonsloven i mer enn 20 år har regulert omsetningen av fast eiendom. Tiden som har gått har illustrert en rekke problemer knyttet til lovgivningen. Disse er i første rekke knyttet til statens forkjøpsrett, landbruksdepartementets adgang til å fastsette pris ved eiendomsoverdragelser og størrelsen på eiendommene som er underlagt konsesjonsplikt. Disse medlemmer mener lovens negative virkning på bosetting, rekruttering og lønnsomhet i landbruket har bl.a. blitt ettertrykkelig dokumentert gjennom en rekke enkelt saker. Behovet for en lovendring er åpenbart, og trenger ikke ytterligere utredning.

Disse medlemmer peker på at utformingen av konsesjonsloven med forskrifter overlater uforholdsmessig mange avgjørelser til landbruksmyndighetenes frie skjønn. Den store graden av skjønnsavgjørelser fører uvegerlig til forskjeller i praktiseringen av loven mellom ulike kommuner og fylker, og mellom ulike saksbehandlere i samme etat. Resultatet er en uheldig forskjellsbehandling mellom ulike konsesjonssøkere og jordsøkere. Behandlingen av tilnærmet like saker får ofte helt motsatte utfall. Mangelen på klare retningslinjer for forvaltningens praktisering av loven fører dermed til manglende forutsigbarhet og svekker rettssikkerheten. Disse medlemmer mener de foreslåtte endringene i Dokument nr. 8:113 (1997-98) gjennom heving av konsesjonsgrensen og avviklingen av statens forkjøpsrett vil fjerne noen av de uheldigste utslagene av landbruksforvaltningens varierende praktisering av konsesjonsloven.

Disse medlemmer ber på denne bakgrunn Regjeringen foreslå endringer i konsesjonsloven i tråd med forslagene i Dokument nr. 8:113 (1997-98) i forbindelse med fremleggelsen av den bebudede landbruksmeldinga. Behandlingen av landbruksmeldinga vil gi regjering og storting anledning til å vurdere utformingen av de øvrige juridiske og økonomiske virkemidlene i landbruket i lys av de foreslåtte endringene i konsesjonsloven.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre fremsetter følgende forslag:

«Stortinget ber Regjeringen fremme forslag til endringer i konsesjonsloven i tråd med forslagene i Doku-

ment nr. 8:113 (1997-98). Forslagene legges fram i forbindelse med den bebudede landbruksmeldinga.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Fremskrittspartiet og Høyre

Stortinget ber Regjeringen fremme forslag til endringer i konsesjonsloven i tråd med forslagene i Dokument nr. 8:113 (1997-98). Forslagene legges fram i forbindelse med den bebudede landbruksmeldinga.

Komiteens tilråding

Komiteen viser for øvrig til dokumentet og til merknadene og fremmer følgende

f o r s l a g :

Dokument nr. 8:113 (1997-98) - forslag fra stortingsrepresentantene Ansgar Gabrielsen, Oddvard Nilsen og Ivar Kristiansen om endringer i konsesjonsloven og andre berørte lover - oversendes Regjeringen til vurdering i forbindelse med landbruksmeldinga.

Oslo, i næringskomiteen, den 13. november 1998.

Odd Roger Enoksen,
leder og ordfører.

Kjell Opseth,
sekretær.